

Reg. jur. ibi: « Quod in initio vitiosum est, non potest tractu temporis convallescere, » cui concordat c. *Imperialem*; lib. II, *Feud. de prohibita feudis alienat. per Fredericum.* ibi: « Quia ab initio de jure non valuit, tractu temporis convallescere non debet. »

2. *Intelligenda de nullis ipso jure: non de primum annullandis.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. I. Eam duntaxat de ipso jure nullis, non vero de primum annullandis de jure, seu de illis, quæ de jure quidem valida sunt, eodem autem disponente annullari possunt, intelligendam esse, uti bene advertit Gloss., hic arg. c. *Bonæ*, 4, de *Postulat. prælat.* ubi postulatio archiepiscopi Colon. admittitur, quamvis de jure fuisset annullanda cum concord.

3. *Et nisi alio adminiculo firmentur prius invalida.* — Item intelligendam esse: nisi de jure nullum alio adminiculo, v. g. novo tacito vel expresso necessario consensu, sublata causa invaliditatis firmetur, ut pluribus probat Gloss. *Hic. y. Non firmatur.* In quo tamen casu prius invalidum non firmatur « ex tunc, » quando actus nulliter actus est (uti res se habet in ratihabitione juxta reg. 10, n. 3.) sed « ex nunc, » quando ex tacito vel expresso consensu actus valere incæpit, nisi jus in particulari aliter disponat.

4. *Ponitur verus regulæ sensus.* — Resp. II. Verus sensus regulæ sequens est: « Nullus actus, qui, dum perficitur ipso jure invalidus, et nullus est, solo tractu et lapsu temporis sine alio adminiculo convalescit, ut vim et effectus actus ab initio valide gesti habeat. » Ratio est, quia sicut actus ab initio legitime et valide initus non potest ex præciso tractu temporis vitari aut annullari, juxta reg. 73, de *Reg. jur.* in 6: « Factum legitimum retractari non debet, » etc., ita e contrario solus tractus seu lapsus temporis non potest actum ab initio nullum revalidare; cum tempus ex se solo sit insufficientis ad ponendam vel tollendam obligationem, nisi aliud extrinsecum adveniat actui. I. *Obligationum.* 44, § 1, ff. de *Obligat. et action.*

5, 6, 7, 8 et 9. *Declaratur et firmatur exemplis, in testamentis: legatis: contractibus: judiciis: rescriptis.* — Et procedit summe practica hæc regula, vere universaliter veluti in testamentis, et ultimis voluntatibus: In contractibus, in beneficiis et rescriptis, in judiciis, etc., prout pluribus exemplis ex jure declarat ac firmat Dynus et Glossa hic.

Sic enim testamentum ex defectu testantis, v. g. ab amente, furioso, impubere invalide factum non convalescit, etiamsi amens tractu temporis fiat rationis compos, aut impubes pubescat. § *Præterea.* Instit. *Quibus non est permillum facere testamentum,* juxta l. *Ejus.* 8, pr. l. *Si filiusfam.* 19, ff. *Qui testamenta facere poss.*

Sic in contractibus: si impuberes, ubi malitia non supplet ætatem, contrahunt sponsalia, ea ex defectu ætatis invalide contracta non convalescunt, etiamsi tractu temporis legitima superveniat ætas, c. un. pr. de *Despons. impub.* in 6 ibi: « Sponsalia hujusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum temporis minime convalescunt. » Idem est in aliis contractibus.

Sic in judiciis: Sententia de jure nulliter lata manet talis, et nullo quantumvis longo tempore valida evadit, nec transit in rem judicatam, etiamsi illa gravatus fatalia appellationis neglexerit. l. *Si expressim.* 19, ff. de *Appellat.*

Sic in beneficiis et rescriptis: Nam si in ætate nondum legitima per invalidam collationem beneficium accepisti, collatio postmodum tractu temporis superveniente ætate sufficiente non evadit valida, quia ab initio fuit nulla. c. *Si eo tempore,* 9, de *Rescript.* in 6.

10. *Alienationibus rerum Ecclesiæ; quia hæc omnia recensita, si ab initio invalida fuerunt, non firmantur tractu temporis.* — Sic alienationes rerum ecclesiasticarum ex defectu requisitarum solemnitatum ab initio invalidæ tractu temporis non validantur. Extravag. *Ambitosæ,* de *Reb. eccles. non alien. inter commun.*

11. *Solvitur objectio de professione, quæ ab initio invalida post quinquennium valida evadit.* — Objicitur tamen contra regulam et sensum illius primo. Professio religiosa ab initio invalide facta per quinquennium ita firmatur, ut reclamans non amplius audiat, concil. Trident. sess. 25, cap. XIX, de *Regular.* Resp. professionem hujusmodi non firmari solo tractu temporis, sed quia nulliter professus præsumitur intra quinquennium tempus professionem ratificasse.

12. *Sicut et contractus minoris invalidus post quinquennium convalescit non solo tractu temporis, sed præsumpta tacita ratificatione.* — Objicitur secundo. Contractus minorum absque curatoris auctoritate celebrati ipso jure sunt nulli. l. *Si curatorem.* 3. C. de *In integr. restit. min.* et tamen si per quinquennium integrum non conqueruntur, postquam

maiores facti sunt, æque subsistunt, ac si ab initio cum debita juris solemnitate fuissent initi. l. fin. C. *Si major. fact. alien.* ergo tractu temporis firmatur, quod ab initio non valuit. Sed resp. uti ad priorem objectionem, videlicet contractum minoris ab initio invalide factum non validari præcise tractu quinquennii, sed tacito consensu, quem habere præsumitur, si major factus tacet, et non conqueritur. Vivian. *hic*; Strein. *ibid.* n. 3.

13. *Collatio beneficii patronati sine consensu invalide facta validatur non tractu temporis, sed ob negligentiam patroni.* — Objicitur tertio. Collatio beneficii patronati sine patroni præsentatione vel consensu facta, ipso jure nulla et irrita est. can. *Decernimus.* cau. 16, q. 7, et tamen si patronus intra tempus ad præsentandum a jure sibi concessum alium non præsentat, collatio prius nulla convalescit, uti post Felin. in c. *Cum Bertoldus.* de *Sentent. et re judicat.* docet Strein, *Hic.* n. 3, ergo. Resp. præstatam nulliter factam collationem non solo tractu temporis, sed ex speciali juris dispositione ob negligentiam patroni validari; quando enim patronus intra tempus a jure præscriptum ad beneficium præsentare negligit, ea vice jure præsentandi privatus existit, et validatur collatio prius nulliter facta, ne longior beneficii vacantia evadat Ecclesiæ damnosa, et animabus periculosa. Felin. ubi supra n. 14; Pech. *hic* n. 4; Strein. n. 3.

14. *Fallit regula in contractibus.* — Quæritur II. An detur fallentia contra regulam 18? Resp. eam fallere in præscriptione; in hac enim lapsus temporis a jure præscripti firmat contractum emptionis et venditionis etiam quoad translationem domini, ita ac si ab initio omni ex parte rite celebratus esset. Si dicis: ad præscriptionem non sufficere solum tractum temporis, sed requiri etiam possessionem et bonam fidem. Resp. etsi res ematur bona fide et possideatur, tamen contractus emptionis est et manet quoad translationem domini adhuc imperfectus, donec præscriptus adveniat temporis lapsus, qui proin solus contractum ex integro perficit.

REGULA XIX.

NON EST SINE CULPA, QUI REI, QUÆ AD SE NON PERTINET, SE IMMISCET.

1. *Regula unde desumpta?* — Hæc regula desumpta videtur ex c. *Tua.* 19, de *Homici-*

dio; eique concordat regula 36, ff. de *Reg. jur.* ita sonans: « Culpa est, se immiscere rei ad se non pertinenti. »

2. *Nomine rei hic intelliguntur etiam officia, negotia, facta, acta.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis proprius illius sensus sit? Resp. I. Nomen *Rei* in regula intelligendum esse in sensu lato, ita ut non tantum res illa, quæ ad aliquem jure proprietatis pertinet, sed etiam officia, negotia, administrationes, munera, judicia, sententiæ, aliaque facta et acta nomine rei hic comprehendantur, prout cum communi aliorum bene observat Peck. *hic* n. 1, et Taccinus, *ibid.*

3. *Res ad aliquem non pertinere, et ei se immiscere dicitur, qui invadit rem alienam.* — Verba autem, « quæ ad eum non pertinet, » iisdem modis intelligi debent, quibus modis res quædam ad aliquem pertinere dicitur: ut proin sicut variis modis res ad aliquem pertinere potest, v. g. quia verum illius dominium et proprietatem habet, vel ususfructus rei illi competit, vel ratione officii, muneris, status, administrationis, tutelæ, obedientiæ, etc., sic iisdem modis res quædam ad aliquem non pertinere possit, ac per consequens ille dicatur se culpabiliter immiscere rei ad se non pertinenti 1, qui rem alienam invadit, vel possessionem vacantem propria auctoritate capit; quia omnes scire debent, id, quod suum non est, ad alium omnibus modis pertinere, l. fin. c. *Unde vi.*

4. *Qui exercet actum de jure et status prohibitum: Clericus chirurgiam exercens, secuta morte, est irregularis.* — 2. Qui exercet actum, vel ei se immiscet, qui illi ratione status non competit, sed jure prohibitus est, uti si clericus sagittarium agit can. *Clerico.* dist. 50, vel artem chirurgicam exercet c. *Tua,* de *Homicidio,* ubi enim dicitur: « Quod monachus multum deliquerit alienum officium usurpando, quod sibi minime congruebat: » ubi etiam decernitur, quod « religiosus chirurgiam exercens, si ex ea mors sequatur, irregularis sit, etiamsi sit peritus et diligens, et hoc fecerit causa pietatis, » ut ibidem summarium habet.

5. *Item, qui invito domino negotium illius assumit.* — 3. Qui directe vel indirecte physice vel moraliter, invito vel prohibente domino aut eo, ad quem pertinet, negotium illius assumit, gerit, aut ei se immiscet, culpabiliter agit, ac nec stipendium, nec honorarium meretur, nec factos sumptus repetere

potest, etiamsi negotium bene, et utilitatem domini gesserit l. fin. c. de Negot. gest.

6. *Vel jurisdictionem alterius exercet.* — 4. Qui alterius jurisdictionem exercet, vel illius præsertim inviti vel non requirentis officio se ingerit, per jura allegata et l. *Culpa*, 36, ff. de Reg. jur.

7. *Item falso jactans scientiam vel artem, quam non callet, qui etiam ad restitutionem secuti damni tenetur.* — 5. Et præcipue, qui simulat, jactat, vel profitetur scientiam vel artem v. g. scientiam juridicam, theologiam, medicam, chirurgicam, mechanicam, quam non callet, indeque ad officium aliquod hujusmodi scientiam aut peritiam artis requirens se intrudit, vel ad illud intuitu ejusdem assumitur. Dynus hic. Gloss. in cap. *Ad aures. de Ætat. et qualitat.* Barb. eod. n. 2; Strein. n. ibid. n. 2; Taccin. n. 2, cum communi aliorum merito docentium, hujusmodi tam in præsentem quam prioribus numeris rei alienæ culpabiliter se immiscetes etiam ad restitutionem teneri, et aliquando publica pœna puniri posse, si exinde damnum sequatur. l. *Idem juris*, 8, § *Mulionem.* et l. sequenti ff. *Ad legem Aquil.* juncta l. *Illicitas*, 6, § *Sicuti*, 7, ff. de *Officio præsid.* Ratio est, quia revera ad illum non pertinet officium, munus vel negotium, qui requisita ad illud scientia vel peritia caret, consequenter illud assumens rei alienæ, quæ ad eum non pertinet, culpabiliter se immiscere, et pœna dignus esse censetur. Nec excusat ipsum in officio vel munere jam existentem prius nota inhabilitas vel infirmitas; quia, ut merito dicitur cit. l. *Idem juris*: «Nec videtur iniquum, si infirmitas culpæ adnumeretur, cum affectare quisque non debeat, in quo intelligit, vel intelligere debet, infirmitatem suam aliis periculosam futuram,» et cit. l. *Illicitas*, § 7: «Medico quod per imperitiam commisit, imputari ei debet,» et infra: «Prætextu humanæ fragilitatis delictum decipientis in periculo homines innoxium esse non debet.»

8. *Item qui ex ambitione dignitates et officia ecclesiastica obtinent.* — Ad culpabiliter se immiscetes rei alienæ ad se non pertinenti, præsertim ad speciem in num. præced. allegatorum, omnium maxime iure merito ex S. Chrysost. lib. IV, de *Dignit. sacerdot.* reducit. Strein. hic. n. 1, regulares et sæculares clericos, qui præsertim minus apti dignitates et officia honorifica ecclesiastica ambiunt; quia hæc ad illos plane non pertinent, cum

per jura illis indigni habeantur. Hinc S. Chrysost. loc. cit. ait: «Nullus relinquitur excusationi locus in his, quæ postea commisit is, qui se ad susceptionem honoris illius opportunum spondet; nec potest ultra dicere, quia invitus hoc aut illud feci, aut invitus in hoc deliqui: Respondebitur enim illi a iudice; cur conscius tibi tam grandis inscitiae (aut juxta l. 8 et 9, ff. *Ad leg. Aquil.* imperitiæ vel infirmitatis) ausus es accedere officium, quod vires tuas superat? quis te coegit?» Huc serviunt etiam illa, quæ de pastoribus animarum, et ambientibus horum officia diximus ad regulam decimam oppositam quinto decretalium.

9. *Ponitur versus sensus regulæ.* — Resp. II. Sensus genuinus regulæ sequens est: «Qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet, id est, qui rem alienam, in qua nil juris habet, id invadit aut negotio vel officio contra prohibitionem illius, ad quem pertinet: vel quod ratione propriæ imperitiæ aut inhabilitatis; vel intuitu præsentis status sibi non congruit, se ingerit, culpam committit, ac propterea non tantum ad restitutionem, damni que inde secuti resarcitionem tenetur, et conveniri valet: sed etiam pœna publica pro culpæ et circumstantiarum qualitate affici potest.» Per jura et rationes allegatas; quibus accedit, quod qui sic agit, illicite et culpabiliter agat, sicque pro exigentia culpæ etiam pœnam mereatur, c. *Tua*, 19, de *Homicid. c. Sententiam*, 9. *Ne clerici vel monachi*, juncta l. 8 et 9, ff. *ad l. Aquil.*

10. *Quæ fallit primo in casu necessitatis.* — Quæritur II. An et quas regula XIX patiat fallentias? Resp. eam fallere in sequentibus, et quidem *primo*. In casu necessitatis: hæc enim urgente clericus et monachus possunt exercere artem chirurgicam vel medicam alias ratione status sibi prohibitam: consequenter ad se non pertinentem, v. g. incisionem, vel adustionem facere, experimento probatam medicinam suadere et præbere absque omni culpæ vel irregularitatis periculo, si alii periti in arte desint, vel venire et juvare detrectant. Navar., in *manu* cap. xxv, n. 110; Sanch. lib. VI. *Moral.* cap. xiv, n. 18; Laym., lib. III, tr. III, p. III, cap. x, n. 3; Covar. in *Clemen.*, *Si furiosus*, p. II, § 4, n. 9; Strein hic cum communi aliorum. *Quod in lege*, 4, de *Reg. jur.* ibi: «Quod in lege non est licitum, necessitas facit licitum.» Et ratio est, quia in casu necessitatis lex humana cedere debet legi divinæ et natu-

rali, quæ vult, ut proximo in necessitate succurramus.

11. *Secundo quando quis requisitus alterius negotium agit.* — Fallit *secundo* in casu quo quis requisitus alterius negotium vel officium peragit, dummodo conditioni status non incongruum sit. Ratio est quia «non decet alicui suum officium» alteri præstitum «esse damnosum» ut dicit c. *Cum non*, 30, de *Elect.* in 6. Nec refert, si alter per accidens exinde damnum patiat; quia tunc non tam ex parte gerentis seu præstantis alienum negotium vel officium, quam ex parte requirentis adesse videtur culpa ex qua propria si quis damnum sensit, de jure sentire non censetur. l. *Quod quis ex culpa*, 203, ff. de *Reg. jur.*, ibi: «Quod quis ex culpa sua damnum sentit, non intelligitur damnum sentire.»

12. *Tertio vel irrequisitus utiliter agit.* — Fallit *tertio* universaliter, quando quis ad rem alias habilis et peritus, et irrequisitus non in proprium sed alterius, præsertim absentis, commodum et lucrum negotium illius sibi ratione status non inconveniens *utiliter* gerit vel peragit. Strein. hic n. 4. Gloss. hic §. *Non est sine*, id probans ex variis juribus; et ratio est, quia hominis interest ab homine affici beneficio l. *Servus* 7, ff. de *Servis export.* ibi «Cum beneficio, affici hominem intersit hominis.» ob quam rationem Gloss. loc. cit. etiam inferi, eum qui alienum negotium utiliter gerit, non se immiscere rei alienæ ad se non pertinenti, cum ad eum suo modo, lege humanitatis videlicet, pertineat l. *Non tantum*, 6, ff. de *Appellat. et relat.* unde ei etiam competit actio, et eidem debent restitui facti sumptus saltem in eo, quod *utiliter* gessit, textu claro l. 2, ff. de *Negot. gestis*. non item pro eo, quod *inutiliter* gessit, arg. cit. l. 2. ibi: «Si inutiliter gessit» hinc etiam ad initium hujus fallentiae notanter dicitur, qui *utiliter* gerit.

13. *Si alias ad rem habilis et peritus est.* — Dicitur ulterius notanter ibidem: «Ad rem alias habilis et peritus»: inhabilis enim ac imperitus se alieno negotio immiscens semper in culpa, et, si damnum sequatur, restitutioni obnoxius est, per jura et rationem n. 7, allegata.

14. *Quarto si alterius negotio etiam contra prohibitionem illius immiscet, ut illum ab interitu eruat.* — Fallit *quarto* in casu, quo quis alieno negotio etiam contra prohibitionem illius, ad quem pertinet, se immiscet, ut eum ab interitu alias secuturo servet. Gloss. loc.

cit. arg. l. *Non tantum*, 6, ff. de *Appellat. et relat.* ubi habetur, quod loco condemnati ad mortem quisvis, etiam contradicente condemnato, appellare possit, et exigente lege humanitatis audiendus sit.

REGULA XX.

NULLUS PLURIBUS UTI DEFENSIONIBUS PROHIBETUR.

1. *Regula unde desumpta?* — Hæc regula desumpta est ex l. *Nemo*, 8, ff. de *Exception.* ubi dicitur: «Nemo prohibetur pluribus exceptionibus uti, quamvis diversæ sint.» Cui etiam concordat reg. *Nemo ex his* 43, ff. de *Reg. Jur.* ibi: «Nemo ex his, qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione uti, nisi lex imediat.»

2. *Est intelligenda de solo reo, non item de actore.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. I. eam de reo duntaxat, non autem de actore intelligendam esse, ita ut licet reus pluribus, iisque diversis defensionibus et exceptionibus se, suaque jura contra actorem tueri valeat per jura citata, actor tamen plures actiones super eadem re contra reum adhibere non possit, sed si plures ad manum forent, unam duntaxat ex illis eligere, et in eadem permanere debeat juxta unanimem doctorum textu claro cit. l. *Nemo ex his*, ff. de *Reg. Jur.* ibi: «Quoties concurrunt plures actiones ejusdem rei nomine, una tantum quis experiri debet.» et l. *Quod in hærede*, ff. de *Tributaria actione*, ibi: «Eligere quis debet, qua actione experiatur, utrum de peculio, an tributaria; cum scit, sibi regressum ad aliam non futurum.»

3. *Cur reus pluribus defensionibus, et non actor pluribus actionibus uti valeat?* — Ratio autem, cur reo plures diversæ defensiones, non vero actori plures actiones de jure concedantur, justa prorsus et æqua est; tum, quia defensio est juris naturalis l. *Ut vim*, 3, ff. de *Justit. et Jur.* quæ autem hujus juris existunt, magis favorabilia sunt, § penult. *Instit. de Jure naturali*, prout etiam in specie causa rei favorabilior est, quam actoris juxta regulam 11, de *Reg. Jur.* et dicta ad eandem supra; tum, quia actor pro suo libitu actionem omittere vel instituere, aut differre, interea autem totis viribus se præparare, præsentis et absentis jurisperitos consulere potest: quo favore reus non fruitur, utpote qui citatus ad iudicem, impræparatus quo-

que ac inopinato tempore sibi præscripto comparere et respondere debet l. *Pure*, 5, § fin. ff. *de Doli mali except.* etiam jurisperitis necdum consultis; ad quam inæqualitatem tollendam reo plures defensiones, actori vero una tantummodo actionis species conceduntur. Taccin. hic, n. 1, cum communi aliorum.

4. *Reus non simul, sed successive plures exceptiones contrarias adhibere potest.* — Verum dum regula præsens et alia jura reo permittunt plures defensiones etiam contrarias ulterius ita intelligenda sunt, non ut plurium exceptiones contrariæ simul, sed successive in judicio admittantur, quatenus si una non proficit, vel probata non sufficit, ad aliam recurrere liceat exceptionem vel defensionem. Gail. *de Pace publ.* lib. I, cap. xviii, n. 6; Peck. hic, n. 7; et Strein, n. 2; Zoes. in cit. reg. *Nemo circa finem*; Barb. hic, n. 3, cum communi aliorum, arg. c. *Imputari, de fide instrum.*

5. *Easque non omnes absolute, sed disjunctive veras esse dicere habet.* — Notandum etiam reo est, ut, dum plures exceptiones, vel defensiones diversas et contrarias etiam successive adhibet, non asserat, eas omnes esse absolute veras; cum id repugnet naturæ, sed esse veras conditionate, seu disjunctive vel alternative in hoc sensu, quod, si una non est vera, saltem altera vel tertia sit vera: v. g. si accusaris hominem a te fuisse occisum, tu vero excipiendo negas: potes nihilominus postquam convictus es, aliam exceptionem adhibere dicendo, te cum moderamine inculpatae tutelæ ad defendendam propriam vitam fecisse. Vel si actor in judicio fundum, quem possides, a te petit, excipere et defendere te potes dicendo successive, illum tuum esse, quia emisti eum, vel quia tibi donatus est, vel quia jam legitime præscripsisti. Covar. lib. I, *Variar. resolut.* cap. v, n. 3; Menoch, lib. II, *Præsumpt.* 42, n. 1, cum aliis. In quo sensu intelligendus esse videtur Barb. ad hanc reg. n. 5, ubi dicit, non posse reum uti pluribus exceptionibus ita sibi contrariis, ut juxta rectum sensum simul veræ esse non possint: alias enim doctrina Barbosæ juri, et regulis illius diversarum exceptiones admittentibus esset contraria, reisque multum odiosa; cum præfatae diversæ exceptiones simul sumptæ absolute veræ non sint, bene vero in sensu alternativo, seu disjunctivo et conditionato supra jam explicato.

6. *Ponitur verus sensus regulæ.* — Resp. II. Verus sensus regulæ hic est: « Nullus reus in judicio conventus prohibetur pro eadem re, vel jure suo conservando plures etiam diversas, et sibi contrarias adhibere exceptiones, non quidem eas simul et semel, sed successive proponendo, ac successive dicendo, quod si una non sit vera, vel insufficientis existat, saltem altera, vel tertia vera et sufficiens maneat. » Per jura et rationes allegatas: exempla plura ex jure assert. Gloss. hic et Dynus: habes etiam aliqua supra n. 5, posita.

7. *Solvitur objectio.* — Objicitur contra regulam et sensum illius *primo c. Veniens*, 19, *de Præscript.* ubi exceptio præscriptionis fuit rejecta, quam prius jam alia, privilegii videlicet exceptio fuerat adhibita. Resp. In hoc capitulo non rei, sed actoris exceptionem fuisse rejectam, cum juxta dicta n. 2, actor pluribus exceptionibus uti non possit.

8. Objicitur *secundo* commune illud Brocardicum: « Contraria allegans non est audiendus, » arg. c. *Imputari*, 13, *de Fide instrum.* cum concord. Resp. illud intelligendum esse de Actore, l. 1. *C. de Furtis*. non autem de reo, utpote cui de jure naturali competit, ut omni, quo potest, modo se defendere, damnumque et injuriam avertere valeat. l. *Ut vim*, 3, ff. *de j. et j.* dummodo contraria non simul proponat c. *Imputari, de Fide instrum.* ubi rejicitur, qui scripturas contrarias simul produxit.

9. *Reus appellans, assumit personam actoris, et non potest amplius uti pluribus defensionibus.* — Objicitur *tertio*. Species quædam exceptionis etiam appellatio est: sed reo appellanti non licet contrarias exceptiones adhibere, arg. l. *Si procuratorio*, 2, § 1, ff. *Quando appell.* Resp. reum appellando assumere personam actoris, cui, quia in prima instantia una tantum actione experiri licet, per jura n. 2, allegata, multo magis ad id tenetur in secunda instantia.

10. *Fallit regula in reo negante se servum habere.* — Quæritur II. An et quas fallentias regula hæc XX, patiat? Resp. eam fallentis subjectam esse clare patet ex cit. reg. 43, ff. *de Reg. Jur.* quæ, dum dicit, reum pluribus uti posse defensionibus, addit, « nisi lege prohibeatur. » Lege autem subinde prohibitum est etiam, reo plures adhibere defensiones: consequenter regula fallit *primo* quando quis conventus de noxa servi negat, se habere servum in potestate, convictus enim de

mendacio non amplius auditur, l. *Quoties*, 21, § fin. ff. *de Noxali*.

11. *Vel quadrupedem possidere.* — Fallit *secundo*, si conventus de pauperie quadrupedis negat, se habere quadrupedem: convictus siquidem alia exceptione uti nequit. l. 1, § 15, ff. *Si quadrup. pauper*.

12. *Vel pecuniam sibi numeratam.* — Fallit *tertio*, in casu quo quis conventus, ut pecuniam sibi mutuo datam, et a se jam solutam solvat, negat, sibi pecuniam unquam fuisse numeratam; convictus enim de mendacio non amplius auditur textu claro Auth. *Contra. C. De non numerat. pecun.*

13. *Vel scripturam suam esse.* — Fallit *quarto*, et ad ulteriorem exceptionem non admittitur, si debitor conventus negat propriam scripturam in qua debitum continetur: in quo sicut et priori casu reus conventus postea convictus insuper in duplum condemnatur. cit. Auth. *Contra*: ibi: « Contra, qui propriam scripturam, qua convenitur, abnegat, vel numeratam inficiatur, convictus in duplum condemnatur, » etc.

14. *Vel pignus sibi datum, si desuper conventus et de mendacio convictus fuerit.* — Fallit *quinto*, si creditor conventus de pignore, se pignus habere negat, cum habeat; convictus enim in hoc de mendacio ad aliam defensionem non amplius admittitur. Auth. *Item possessor. C. Qui potior. in pignore*.

REGULA XXI.

QUOD SEMEL PLACUIT, AMPLIUS DISPLICERE NON POTEST.

1. *Regula unde desumpta?* — Hæc regula juxta Gloss. et Barb. hic, n. 1, desumitur ex l. *Sicut*, 5, *C. de Obligat. et act.* ubi dicitur: « Sicut initio libera potestas unicuique est habendi vel non habendi contractus (de quibus regula præcipue procedit) ita renuntiare semel constitutæ obligationi, adversario non consentiente, nemo potest. Quapropter intelligere debetis, voluntariæ obligationi semel vos nexos, ab hac, non consentiente altera parte minime posse discedere. »

2. *Ad eam requiritur primo, ut, quod placuit, non sit contra jus, bonos mores, vel animam. Graviter errant, qui promissa iniqua observant.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. I. Quamvis hæc vere æqua, rationalis, et pro constantia seu perseverantia in

bono plurimum serviat, uti bene advertit Barb. hic: tamen sine requisitis ad eam, ac pluribus limitationibus intelligenda non venit. *Primo* enim ad eam servandam requiritur, ut, quod placuit, non sit reprobatum a jure, nec turpe, nec contra bonos mores, aut in detrimentum animarum, arg. c. *Penitentes*, dist. 55 et c. *fin. de Pactis*, ibi: « Pactiones factæ a vobis pro quibusdam spiritualibus obtinendis, cum in hujusmodi omnis pactio, omnisque conventio debeat omnino cessare, nullius penitus sunt momenti. Quod etiam de aliis est dicendum, quæ observatæ vergunt in animæ detrimentum; nam etiam juxta legitimas sanctiones peccatum turpe, vel rei turpis aut impossibilis de jure vel facto, nullam obligationem inducit, » etsi etiam juramento firmetur; quia « Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum, » juxta regulam 58, *de Reg. Jur.* in 6, ut proin graviter etiam principes errent, qui prætextu hujus regulæ vel perseverantiæ et constantiæ in servando semel dato verbo, facto promisso, aut resolutione tenaciter adhærent illis, quæ semel promiserunt, condixerunt, resolverunt, statuerunt, quantumvis contra jura, vel bonos mores, aut in detrimentum animæ, vel præjudicium etiam boni communis militare manifeste appareant; cum tamen potius ea non servandi, quam servandi obligatio certa existat.

3. *Secundo requiritur, quod libere placuerit: et quidem.* — *Secundo* requiritur ad eam, ut id, quod placuit, scienter, et non per errorem facti placuerit. Gloss. hic arg. l. 1, § 1, et l. 2, ff. *de Jur. et fact. Ignor.*

4. *Tertio, externe.* — *Tertio* requiritur, ut, quæ placent, non sola mente et interne, sed etiam externe, verbo vel facto placeant. arg. c. *Tuæ*, 25, *de Sponsal.* ibi: « Sed necessaria sunt, quantum ad ecclesiam, verba consensus exprimentia; » secus in ordine ad Deum; nam valet votum sola mente libere emissum.

5. *Quarto quod alterius intersit in semel placito manere.* — *Quarto* requiritur, quod alterius intersit in semel placito permanere, et ex illius revocatione vel mutatione præjudicium patiatur juxta reg. 33, in 6. « Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum. » ubi Gloss. ¶. *In alterius*, bene infert: « Ergo a contrario ubi alteri non præjudicatur, mutare licet. »

6. *Ponitur verus sensus regulæ.* — Resp. II.